עד הפרק [א]קידוש ידים ורגלים במקדש עד הפרק [א]וכל דבר שחוצץ בטבילה בגוף חוצץ בנטילת ידים לחולין [ב]ובקידוש ידים ורגלים במקדש אמר רב עד כאן לחולין עד כאן לתרומה ושמואל אמר עד כאן בין לחולין בין לתרומה לחומרא ורב ששת אמר עד כאן בין לחולין בין לתרומה לקולא אמר בר הדיא הוה קאימנא קמיה דרבי אמי ואמר עד כאן בין לחולין בין לתרומה לחומרא ולא תימא רבי אמי משום דכהן הוא דהא רבי מיישא בר בריה דרבי יהושע בן לוי הוא ליואי ואמר עד כאן בין לחולין בין לתרומה לחומרא אמר רב [ג]נוטל אדם את שתי ידיו שחרית ומתנה עליהן כל היום כולו אמר להו רבי אבינא לבני

פקתא

[ג]**עד הפרק.** השני שבאמצע אצבעות דכיון דמשום סרך תרומה בעלמא הוא דיו אם נטל במה שנוגע במאכל דהיינו ראשי אצבעות: **לתרומה עד הפרק.** פרק השלישי והוא גגב היד(ג): **קידוש ידים ורגלים.** מן הכיור: **עד הפרק.** העליון מקום חבור היד והזרוע: **עד כאן לחולין.** מראה היה בידו כמו שפירשתי: **ושמואל אמר.** פרק החולין והתרומה שוין ולחומרא בפרק השלישי והוא שבגב היד: **משום דכהן הוא.** ורגיל בתרומה לפיכך החמיר על עצמו להרגיל אף בחולין כן כדי שיהא רגיל בה: **ומתנה.** לאכילה ובלבד שיזהר מלטנפס ומלטמאס:

פקתא

ליחלק וי"ל דה"ק ש"מ אין מזמנין על הפירות פירוש אין חובה לזמן על הפירות אפילו כשהן שלשה מדלא נתנו לו ואין חילוק בפירות בין ג' לב' ואכתי לא ידעינן אם יכול לזמן בשנים בפת או בפירות אפילו בג' או אסור כמ"ד אם רצו לזמן אין מזמנין אלא מדכריך כל חד וחד לחודיה שמע מינה דמלוה ליחלק דאם איתא דמותר לזמן לא היה מברך כל אחד לעצמו אלא היה מברך אחד לחברו ואומר נברך שאכלנו משלו כדי להוסיף שבח למקום ואכתי לא ידעינן אלא שבשנים אסור לומר נברך שאכלנו משלו אבל בלא נברך שמא יכול אחד לברך ולפטור חברו אבל מדתניא שנים שישנו מלוה ליחלק כד"א כו' אלמא דכשניהם יודעים לברך חייבים שניהם לברך וא"ת ומ"ש ברכה דבסוף דכל אחד מברך לעצמו מברכה דבתחלה דאחד מברך לכולן כדמוכח בכילד מברכין (ברכות דף לט.) גבי תלמידי (דרב) דהוו יתבי קמיה דבר קפרא ואייתו קמייהו פרגיות כרוב ודורמסקין ונתן בר קפרא רשות לאחד מהן לברך ובסוף אלו דברים (שם דף נג.) תניא היו יושבים בבית המדרש והביאו אור לפניהם בית הלל אומרים אחד מברך לכולן ובפרק כילד מברכין (שם מג:) תנן גבי מוגמר דאחד מברך לכולן ויש לומר דשאני ברכה דלכתחלה שכל אחד מריח באותה ברכה שע"י כן מותרין לאכול וליהנות לפיכך מצטרפין לה אבל בסוף שכבר אכלו לא מצטרפין והא דאמרינן בפרק כילד מברכין (שם דף לז.) רבן גמליאל וזקנים שהיו מסובים בעליה ביריחו והביאו לפניהם כותבות ואכלום ונתן ר"ג רשות לר' עקיבא לברך וקפץ ובירך ברכה אחת מעין ג' היינו משום דר"ג לטעמיה דחשיב להו כפת דקאמר התם כל שהוא מז' המינים רבן גמליאל אומר ג' ברכות ואע"ג דר' עקיבא כרבנן סבירא ליה דאמרי ברכה אחת מעין ג' לא בשביל להוציא כולם ברך אלא ברך לעצמו בקול רם להודיע להם דהלכה כרבנן ומה שאין אנו נוהגין עכשיו לברך בתחלה אחד לכולן אלא בפת לחודיה לפי שאין אנו קובעים עצמנו להסב על היין ועל הפירות ואפילו גבי פת תנן בכילד מברכין (שם דף מב.) היו יושבין כל אחד מברך לעצמו הסבו אחד מברך לכולן וגבי יין פליגי התם בגמרא (דף מג.) רב ור' יוחנן דרב סבר לא מהניא ליה הסיבה ואיכא דאמרי לא בעיא הסיבה ור' יוחנן אמר מהניא ליה הסיבה ומיהו צריך עיון דפשט המשנה משמע דמיירי בברכה דלכתחלה ובגמרא משמע דמיירי בברכה דבסוף גבי תלמידי דרב דאמרי ניכול לנהמא אהדר דינק בתר דכריכו יתבי וקא מבעיא להו הסבו אין לא הסבו לא או דלמא כו' משמע דלכ"ע דברכה דלכתחלה הוה פשיטא להו דלא בעי הסיבה דלא נסתפקו אלא לברכת המזון לבתר דכריכו ועוד דאי בברכה דלכתחלה פליגי רב ורבי יוחנן לרב מ"ש יין ממוגמר ואור דלאחד מברך לכולן וי"ל משום דמוגמר ואור לא להם הנאה בבת אחת אבל קשה דבהדיא תנן התם בא להם יין לאחר המזון אחד מברך לכולם ואע"ג דאיכא למימר דשאני התם דמגו דמהניא היסבה לפת מהניא נמי ליין דהכי נמי משני התם כי פריך ליה לרב מברייתא דאורחין מ"מ הוה ליה לאקשויי טפי לרב ממתניתין ולשנויי הכי אלא להכי לא פריך ליה ממתניתין דעל כרחך איירי בברכה דמתחלה דומיא דיין שבתוך המזון אבל ברייתא ע"כ איירי בברכה דבסוף מדבעי היסבה ולפי זה בברכה דלכתחלה לא בעי לאקבועי דוכתא לא בפת ולא בשאר דברים ובברכה דבסוף בעי לאקבועי דוכתא בין בפת בין בשאר דברים דהלכה כרבי יוחנן ומיהו יש ליישב כולה מלתא בברכה דבתחלה והא דפריך לרב מברייתא ולא ממתניתין משום דמברייתא פריך לתרי לישני דרב ומה שלא נסתפקו תלמידי דרב עד אחר המזון לפי שבתחלה לא באו בבת אחת לנהר דינק אלא היו מתקבלין שם ליפע מפס בבת אחת וכל אחד שהיה מגיע שם היה יושב ואוכל והיה מברך לעצמו והא דמייתי שם ראיה ממתניתין דמיירי בברכה לכתחלה אע"ג דברכת המזון בשנים מלוה ליחלק ודבתחלה אחד מברך לחבירו מ"מ מייתי ראיה דכי אמרי ניזול וניכול נהמא בדוכתא פלוני כהיסבה דמיא והוי קביעות ובכל מקום שהאחד מברך לכולם בין ברכה ראשונה בין ברכה אחרונה אין מברך אחד לכולם עד דקביעי: **וכל** דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בנטילת ידים לחולין. הקשה הרב ר' אברהם בן הרב ר' משה דבתוספתא דמקוואות תניא בפרק ז' כל החוצץ בכלים חוצץ בנדה ובגר בשעת טבילה ובחולין אין חוצצין והכא קאמר דחוצצין וי"ל דהכא איירי לאכילה כדמוכח כוליה שמעתא והחמירו באכילה כמו בטבילה והתם בנגיעה ואיירי אף בחולין שנעשו על טהרת תרומה דלא החמירו וצריך ליזהר בשעת נטילה מטיט ובצק שתחת הצפורן דחוצצין בטבילה כדתנן במסכת מקוואות (פ"ט מ"ב) וכל דבר שחוצץ בטבילה צריך כמו כן ליזהר בנטילה לאכילה אבל במיעוט שאינו מקפיד אין לחוש דבטבילה נמי אינו חוצץ כדאמרינן בפ"ק דעירובין (דף ד:): **אמר** רב עד כאן לחולין ועד כאן לתרומה. כדקתני בברייתא לחולין עד הפרק לתרומה עד הפרק כו' והיה מראה רב בידיו ופירש בקונטרס דעד הפרק לחולין הוא פרק ב' שבאמצע אצבעות ולתרומה עד הפרק שבגב היד ובקדוש ידים עד הפרק העליון מקום חבור היד והזרוע ולא רצה לפרש בקונטרס דפרק דחולין הוא פרק ראשון שבראש האצבעות לפי שאינו שוה בכל האצבעות כמו באגודל אבל פרק האמצעי שוה בכולם ושמואל אמר דפרק דחולין ודתרומה שוין לחומרא ולא פליג אברייתא אלא משום דכהן הוא ורגיל בתרומה לכך החמיר על עצמו להרגיל אף בחולין אבל לרב ששת קשה דאמר עד כאן בין לחולין בין לתרומה לקולא וי"ל דרב ששת מפרש הברייתא בפרק הראשון שבראש אצבעות לחולין ושני לתרומה שהוא פרק אמצעי ולא להקל על הברייתא קאמר אלא אדרב ושמואל דאמרי דפרק דתרומה הוא מקום חבור אצבעות ופיסת היד ור"ת פירש ע"כ לחולין פרק ראשון כמו [ד]שפירש רב ששת ולפירוש זה קשה ברייתא לרב ששת דלפירושו צריך לומר דלרב ששת דחולין ותרומה בפרק ראשון לקולא ומיהו יש לדחות דלשמואל לחומרא היינו פרק שבגב היד כמו קדוש ידים ובא רב ששת להקל משמואל אבל אין לפרש כמו שפירש הרב ר' אברהם דחולין עד פרק שלישי דאצבעות ולתרומה כל פיסת היד פירוש עד הקנה ולקדוש ידים עד העצילה שקורין קוד"א בלע"ז והביא ראיה מספר הזהיר שכתוב שם אמר שמואל לחולין כל היד ואי אפשר לומר כן מדתניא בפרק האומר משקלי עלי (ערכין יט:) משקל ידי ומשקל רגלי עלי ר' יהודה אומר ממלא אדם חבית ומכניס ידו עד העציל וברגל עד הארכובה ופריך ויד עד העציל ורמינהו קדוש ידים ורגלים במקדש עד הפרק ומשני דאורייתא עד הפרק בנדרים הלך אחר לשון בני אדם אלמא אין קדוש ידים עד העציל ומיהו יתכן פירושו לפי מה שמפרש שם דעציל היינו איסיל"א והוא בית השחי מקום חבור הזרוע והכתף וכן פירש בקונטרס בפרק הזרוע (לקמן קלד.) אבל קשה לר"ת דאמר בזבחים (דף יח:) ולא יחגרו ביזע אין חוגרין במקום שמזיעין לא למטה ממתניהם ולא למעלה מאציליהם אלא כנגד אצילי ידיהם והיינו כנגד קוד"א שאם דרך לחגור דאי במקום שחי אדרבה הוא מקום זיעה יותר ועוד דמה שייך לומר ולא למעלה דלמעלה הוי צואר ואיך יחגרו שם ועוד דבערכין (דף יט:) קאמר כיד עד העציל וכרגל עד הארכובה משמע דעציל באמצע היד כמו הארכובה באמצע הרגל ועוד דבאהלות (פ"א מ"ח) כשמונה רמ"ח אברים קתני ל' בפיסת היד ששה בכל אצבע שנים בקנה ושנים במרפק אחד בזרוע וארבעה בכתף משמע דמרפק הוא קוד"א שכן הוא הסדר ומרפק ועציל הכל אחד דהא בערכין (דף יט.) קתני ר' יהודה במתניתין דהתם מכניס ידו עד מרפקו ותרגום כל אצילי ידים דיחזקאל (יג) כל מרפקי ידיא ואין לפרש דקידוש ידים הוא עד בית השחי דהיינו עד הכתף דהא פריך בערכין ודאורייתא עד הפרק והא גבי תפילין כתיב ידך ותני דבי מנשה ידך זו קיבורת ומשני דאורייתא קיבורת כו' קידוש ידים ורגלים הלכתא גמירי לה משמע דפרק דקידוש ידים ורגלים אין מגיע עד קיבורת וקיבורת מפרש רבינו תם קבוצת בשר שבזרוע כמו (ב"ב דף ה.) קיבורא דאהינא שהוא לשון קבוצת תמרים: **נוטל** אדם ידיו שחרית ומתנה עליהן כל היום. תימה דאמרינן בערבי פסחים (דף קו:) הנוטל ידיו לא יקדש משום דקידוש מפסיק בין נטילת ידים לסעודה ואמר בפרק אלו דברים (ברכות נב:) ב"ה אומרים מוזגין כוס ואח"כ נוטלין משום דתיכף לנטילת ידים סעודה והשתא הא מועיל תנאי אפילו כל היום ואומר ר"ת דהני מילי כשמתנה שחרית ועוד י"ל דאע"ג דמועיל תנאי לרב אף שלא בשעת הדחק היינו אם אין מים בסמוך לו אי נמי יש לו וצריך לדברים אחרים:

האי

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"א מהל' מקוואות הלכה ב טוש"ע א"ח סי' קסא סעיף א:

לה ב מיי' פ"ה מהל' ביאת מקדש הלכה טו:

לו ג מיי' פ"ו מהלכות ברכות הלכה יז סמג עשין כז טוש"ע א"ח סי' קסד סעיף א:

רבינו גרשום

לפירות (זו היא) פליגא דרב נחמן דאמר רב נחמן כו' כלומר דאפי' רוצה ליטול ידיו לא שבקינן ליה: לחולין עד לפרק. עד פרק העליון של אצבעות: לתרומה עד פרק שני. לקדוש ידים ורגלים במקדש עד לפרק שלישי: עד כאן לחולין כלומר עד פרק ראשון לחולין עד פרק שני לתרומה: [א]ושמואל דאמר ע"כ בין לחולין ובין לתרומה לקולא. כלומר עד פרק ראשון: לחומרא. עד פרק שלישי: לבני

א) לכאורה נ"ל ורב ששת דאמר וכו' ותיבת ושמואל דלעיל היה טעות דהרי שמואל בין לתרומה לקולא.

מסורת הש"ס

א) [ערכין יט: תוספתא ידים רפ"ב], ב) מכאן שייך עוד לע"א, ג) [ע"כ שייך לע"א], ד) נ"ל שפירשו לרב ששת. מהרש"ם, ה) [ועי' תוס' שבת לב. ד"ה במרפקו וכו'].

מוסף רש"י

קידוש ידים ורגלים במקדש עד הפרק. מקום חיבור הכף והזרוע (ערכין יט.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com